

Kapittel 1 – Samfunnsoppdraget for kulturskulen

1.1. Oppdraget for kulturskulen

1.1.1. Opplæringslova

Samfunnsoppdraget for kulturskulen er forankra i Opplæringslova, paragraf § 13-6:

«Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskuletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skuleverket og kulturlivet elles.» (1997)

Samarbeidet med skuleverket knytter oppdraget for kulturskulen saman med målsettinga for grunnskulen:

«... målet for opplæringa er å utvide evnene hos barn, unge og vaksne til erkjenning og oppleving, til innleving, utfalding og deltaking.» (Læreplanverket K06)

1.1.2. Noreg sine plikter etter UNESCO-konvensjonane om barns rettar og om vern av immateriell kulturarv

Formålet og målsettingane for kulturskulen kan bidra til å ta vare på plikter Noreg har gjennom internasjonale konvensjonar.

Noreg ratifiserte FNs barnekonvensjon den 8. januar 1991, og i 2003 vart barnekonvensjonen med tilleggsprotokollar teken direkte inn i norsk lov gjennom lovene om menneskerettar § 2-4. Retten barna har til kunst og kultur, er nedfelt i barnekonvensjonen artikkane 30 og 31:

Artikkel 30

I stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter eller personer som tilhører en urbefolkning, skal et barn som tilhører en slik minoritet eller urbefolkning, ikke nektes retten til sammen med andre medlemmer av sin gruppe å leve i pakt med sin kultur, bekjenne seg til og utøve sin religion, eller bruke sitt eget språk.

Artikkel 31

1. Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.

2. Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter.

Noreg samtykte den 17.10. 2003 til ratifikasjon av UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven.

Immateriell kulturarv blir mellom anna uttrykt gjennom munnlege tradisjonar og uttrykk, utøvande kunst, sosiale skikkar, ritual og høgtidsfestar, kunnskap og praksis som gjeld naturen og tradisjonelt handverk. Kulturskulen kan gje verdfulle bidrag til dette arbeidet. Møte med kulturarv viser elevane kva historisk og kulturell samanheng dei står i. Kulturarven som fortid, med produkt, tradisjonar og tenkjemåtar, som notid, gjennom elevane sine referansar og skapande uttrykk her og no, og som framtid, der elevane skal bruke det dei har lært i ei verd som dei enno ikkje kjenner.

1.2. Verdigrunnlaget for kulturskulen

Kulturskulen byggjer på eit humanistisk menneskesyn og på samfunnsverdiar som fellesskap, ytringsfridom, menneskeverd og demokrati. Det norske fellesskapet rommar eit veksande mangfald av kulturelle uttrykk. Ved å anerkjenne og synleggjere mangfaldet kan kulturskulen bidra til å føre vidare og fornye kulturarven vår. Å respektere andre kulturar enn sin eigen føreset at ein har kjennskap til sin eigen kultur og er trygg på sin eigen identitet.

Kulturaktivitetar skaper arenaer der ein høyrer til, for sosialt fellesskap og kan inspirere til å ta del i eit fellesskap der det er rom for ulike meiningar. Dette er ein føresetnad for eit fungerande demokrati. For kulturskulen er det naturleg å leggje omgrepet for ytringskultur til grunn for verksemda (Kulturutgreiinga 2014). Omgrepet ytringskultur blir her avgrensa til kunstnarisk verksemd, kunstfagleg opplæring, publikumsmøte knytt til denne opplæringa og vern og vidareføring av materiell og immateriell kulturarv. Omgrepet omfattar både den profesjonelle og ikkje-profesjonelle utøvinga av desse uttrykksformene, og å møte slike kulturelle uttrykk som publikum. Hovudsaka for kulturskulen er å utvikle og ta vare på kunstnarisk og kulturell kompetanse. Til grunn ligg eit heilskapleg syn på mennesket og ideen om at alle menneske har formsans og uttrykksbehov som kan utviklast gjennom opplæring.

Kunst- og kulturuttrykk rører ved grunnvilkår ved tilværet vår slik som glede, lengt, draumar, melankoli og einsemd, og er grunnleggjande i dannelsesprosessen.

1.3. Formålet for Bjørnafjorden kulturskule

Bjørnafjorden kulturskule skal gje opplæring av høg fagleg og pedagogisk kvalitet til alle barn og unge som ønskjer det. Formålet med opplæringa er å lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnariske uttrykk. Kulturskulen er ein sentral del av den samanhengande utdanningslina som kan kvalifisere elevar med særleg interesse og motivasjon til opptak i høgare kunstfagleg utdanning. Opplæringa skal medverke til danning av barn og unge, fremme respekt for den kulturen andre menneske høyrer til, styrke medvit om eigen identitet, styrke evna til kritisk refleksjon og bidra til å utvikle eigen livskompetanse.

Kulturskulen skal også vera eit lokalt ressurscenter og ein samarbeidande aktør i grunnopplæringa og kulturlivet i den enkelte kommunen. Regionalt kan interkommunale samarbeidsmodellar sikre auka mangfald og høg kvalitet i tilboda. Nasjonalt er kulturskulen ein del av ein landsomfattande kulturell infrastruktur som bidrar til å løfte fram kunst og kultur som berande element i samfunnsutviklinga.

Det norske samfunnet er samansett av mange ulike folkegrupper og det er stor variasjon av kulturelle

uttrykk. Aukande geografisk mobilitet og internasjonalisering medverkar til at samfunnet er langt meir komplekst enn tidlegare. Kulturskulen bør spegle mangfaldet gjennom eit breitt samansett tilbod i opplæringa, både når det gjeld undervisning, formidling og skapande verksemd.

1.4. Mål for Bjørnafjorden kulturskule

Bjørnafjorden kulturskule skal:

- gje alle elevar mogelegheit til å utvikle kunnskapar og ferdigheiter i kunstfag
- gje alle elevar mogelegheit til å finne og formidle eigne kunst- og kulturuttrykk
- styrke elevane sin estetiske, sosiale og kulturelle kompetanse
- styrke elevane si evne til kritisk refleksjon og til å gjera sjølvstendige val
- gje mogelegheit til fordjuping som kan danne grunnlag for vidaregåande og høgare utdanning i kunst- og kulturfag
- i samarbeid med skuleverket bidra til eit heilskapleg kunst- og kulturfagleg tilbod til alle barn og unge
- som lokalt ressurscenter medverke til å styrke kulturell kompetanse og utfolding
- i samarbeid med kulturlivet tilby kunst- og kulturfagleg støtte til opplæring og formidling til heile lokalsamfunnet

1.5. Bjørnafjorden kulturskule sin rolle som lokalt ressurscenter

Sidan ein no er midt i prosessen med samanslåing av Fusa og Os kommunar har vi her tatt utgangspunkt i dei eksisterande planane for dei to kommunane.

Fusa – Midt i blinken

Fusa kommune skal ha tre hovudsatsingsområde i kommuneplanperioden 2011-2023:

- Berekraftige lokalsamfunn
- Treffsikre kommunale tenester
- Samhandling og samarbeid

Fusa skal [mellom anna] ha:

- eit variert fritidstilbod for alle og fleire sosiale møte- plassar
- eit variert kulturtilbod i eigen kommune
- trygge oppvekst- og bupl miljø
- eit godt vidaregåande skuletilbod og høgskuletilbod
- aktive bygder og levande lokalsamfunn

I Os kommune sitt handlingsprogram *Os inspirerer* kan ein lese følgjande:

«Vi vil støtte alle som ønskjer å få til noko. Vi kan alltid stilla oss positive, og bruka nettverket vår til å hjelpe»

og under *Livskvalitet for alle* finn ein mellom anna:

- Systematisk kvalitetsarbeid i primærhelsetenestene barnehage, skule, helse og omsorg
- Utvida Os kulturskule med estetiske fag og auka tilbodet i krinsane
- Aktiv inkludering av nye innbyggjarar

I tillegg til dette har det vorte løyva midlar til at kulturskulen skal vidareføre *Friskunst*, som er eit kunst- og musikktilbod til grunnskulen.

Bjørnafjorden kulturskule har som mål å vere eit lokalt ressurscenter for kunst, musikk og kultur i opplæringa. I kulturskulen vil det være fokus på kvalitet i undervisninga og det er eit mål at elevane skal kjenne meistring uansett kva føresetnad eleven måtte ha. Kulturskulen har i dag elevar i alderen 0-20 år og dekkjer derfor alle alderstrinn innan barnehage, grunnskule og vidaregåande opplæring. Som ressurscenter kan kulturskulen bidra med spesialkompetanse innan dei estetiske faga og kan såleis vere støttespelar for pedagogar som arbeider med dette i skular og barnehagar. Dette kan til dømes gjerast gjennom song- og musikkstunder i barnhagane, eller som støtte til skulane i samband med framsyningar eller konserter. Kulturskulen vil også kunne tilby kortkurs i ulike kunstteknikkar. *Friskunst* vert også eit viktig tiltak for å nå ut til alle elevane i grunnskulen.

På sikt skal Bjørnafjorden kulturskulen kunna vera med å danne grunnlag til dei studieførebuande utdanningsprogramma Musikk, dans og drama, dessutan studiespesialisering med formgivingsfag i vidaregåande skule. Kulturskulen må sikte mot ei vedvarande styrking av utdanningslina frå begynnarnivå til profesjonell utøvande verksemd, nasjonalt og internasjonalt.

1.5.2. Kulturskulen og kulturlivet

I det lokale kulturlivet møter barn, unge og vaksne kvarandre på ulike arenaer for kunst- og kulturaktivitet. Gjennom deltaking i frivillige organisasjonar lærer barn og unge korleis demokratiske fellesskap fungerer. I samarbeid med det profesjonelle kulturlivet kan eleven møte viktige rollemodellar som kan få mykje å seie for motivasjon og arbeidsinnsats.

For korps, kor, teaterlag, dansegrupper og foreiningar som nyttar seg av opplæringstilbodet gjennom kulturskulen, skal skuleslaget vere viktig støtte for å sikre kvalitet og kontinuitet. Kunst- og kulturmiljø i lokalsamfunnet er viktige samarbeidspartnarar for kulturskulen. Kulturskulen og kulturlivet er gjensidig avhengige av at begge partar gjer eit kvalitativt godt arbeid for å rekruttere nye medlemmer.

Kulturskulen kan også vera ein arena som høver godt for kulturelt entreprenørskap gjennom samarbeid med lokale, regionale og nasjonale aktørar. Som ressurscenter er kulturskulen involvert i store delar av dei kunst- og kulturfaglege tilboda i kommunen og tar på den måten vare på ein viktig funksjon i den lokale kulturelle grunnmuren. Samarbeidet med Oseana kunst- og kultursenter om formidling av kunst og kultur til barn og unge, «*Friskunst*», er eit døme på korleis Bjørnafjorden kulturskule tenkjer nytt i korleis fleire institusjonar som samarbeider kan gje eit betre opplæringstilbod til innbyggjarane.

1.6. Faga i kulturskulen

Bjørnafjorden kulturskule tilbyr i dag musikk, dans og visuell kunst. I tillegg har kulturskulen tilbod til born under skulealder i form av *Musikk frå første stund* og *Musikkbarnehage*. I tillegg har kulturskulen eit tverrfagleg introduksjonstilbod kalla *Kulturkarusell*. Fagplanar for desse faga finst i kapittel 3 i rammeplanen. Fagplanane tek vare måla for kulturskulen på faga sine premisser. Læringsmål, innhald, varierte arbeidsformer, fleksibel organisering av tilboda og ulike vurderingsformer skal takast inn i dei enkelte fagplanane. Elevane i kulturskulen skal få undervisning som er tilpassa deira interesser og føresetnader.

1.7. Organisering av opplæringa

Undervisninga i faga i kulturskulen blir organisert innanfor tre opplæringsprogram med ulik profil og målsetting: Breiddeprogrammet, Kjerneprogrammet og Fordjupingsprogrammet. Programma skal ta vare på behovet for tilpassa opplæring og er graderte i høve til undervisningsmengde og krav til eigeninnsats. Det ligg eit stort fagleg-pedagogisk potensial i ei vidare utvikling av samvirket mellom individuell oppfølging og gruppeundervisning.

Gjennom opplæringa skal alle elevar få mogelegheit til å uttrykkje seg overfor eit breitt publikum. Konsertar, framsyningar og utstillingar skal gå inn i opplæringa for alle elevar som ein integrert del av undervisninga. Alle elevar skal få tilbakemeldingar på eiga utvikling og eigne resultat gjennom utviklingssamtalar.

For elevar som ønskjer å gå vidare med kunstfagleg utdanning, skal opplæring i kulturskulen på sikt kunne gje grunnlag for å kunne kvalifisere seg til studieprogram for Musikk, dans og drama, dessutan studiespesialisering med formgivingsfag, til talentprogram ved høgare utdanningsinstitusjonar og til høgare kunstfagleg utdanning.

Breiddeprogrammet

Undervisninga skal medverke til å utvikle kreative evner, fagleg kompetanse og samarbeidsevne som grunnlag for personleg utfolding.

Breiddeprogrammet omfattar fagtilbod som høver særskilt godt for gruppe- og ensembleundervisning. I Bjørnafjorden kulturskule definerer vi Musikk frå første stund, Musikkbarnehage, Kulturkarusell og Barnekor innanfor rammene til breiddeprogrammet. I tillegg har vi definert Friskunst som eit breiddetilbod.

Krav til deltaking og eigeninnsats blir nærare spesifisert i det enkelte undervisningstilbodet.

Kjerneprogrammet

Programmet har ope opptak for elevar som er motiverte for større undervisningsmengde og systematisk eigeninnsats.

Innhaldet i undervisninga skal medverke til å utvikle kreative evner, handverksmessig og kunstnarisk kompetanse og samarbeidsevne.

Undervisninga blir gjeve som begynnaropplæring eller som opplæring for vidarekomne.

Programmet skal kunne kvalifisere for vidaregåande utdanning og er basert på langsiktigheit, progresjon og systematisk trening. Undervisninga er tilpassa den enkelte eleven og går føre seg både individuelt, i grupper og i ensemble.

Fordjupingsprogrammet

Undervisninga legg vekt på å utvikle kreative evner, handverksmessig og kunstnarisk kompetanse, sjølvstende og samarbeidsevne.

Undervisning og rettleiing er tilpassa den enkelte eleven og går føre seg både individuelt, i grupper og ensemble.

Det blir stilt krav til høg og målretta eigeninnsats.

Programmet skal kunne kvalifisere for vidaregåande opplæring og høgare utdanning. Delar av undervisninga kan gå føre seg i samarbeid med andre institusjonar på regionalt og nasjonalt nivå, som til dømes fordjupingsprogram i Bergen kulturskole, på *Griegakademiets Unge talenter* eller Barrat Due sitt talentutviklingsprogram.

1.8. Interkommunalt samarbeid

For å styrke kvalitet og breidde i det samla undervisningstilbodet deltek Bjørnafjorden kulturskule i eit interkommunalt samarbeid med kulturskulane kring Bergen. I framtida vil det også vere naturleg å styrke samarbeid med dei lokale vidaregåande skulane. Det vil også i nokre tilfelle vera aktuelt å sende elevar med eit særskilt talent vidare til talentutviklingsprogram ved høgare utdanningsinstitusjonar eller til talentprogrammet ved Bergen kulturskole.

Dei tre opplæringsprogramma er omtala nærmare i innleiinga til dei sentralt gjevne fagplanane i kapittel 3.

Kapittel 2 - Prinsipp og retningslinjer for verksemda i kulturskolane

Innleiing

Opplæringslova § 13-6 pålegg alle kommunane i Noreg å ha eit musikk- og kulturskuletilbod anten aleine eller i samarbeid med andre kommunar. Prinsippet om likeverd i skule- og utdanningstilbod er ei overordna kultur- og utdanningspolitisk målsetjing i Noreg, og rammeplanen skal bidra til å sikre felles nasjonale normer for mål, innhald og kvalitet i kulturskulane.

2.1. Kommunen sitt ansvar som skuleeigar

Kommunen som skuleeigar har ansvaret for at tilboda i kulturskulen følgjer nasjonale føringar som er gjeve i rammeplanen. Kulturskulen skal gå inn i plandokumenta i kommunen og kan vere ein del av strategiarbeidet i kommunen innanfor både utdanning, kultur og helse.

Skuleeigaren har ansvar for at kulturskulen har kvalifiserte lærarar. Dette inneber å sikre at kulturskulelærarane får tilsvarande vidare- og etterutdanningstilbod som dei andre lærarane i skuleverket. Skuleeigaren kan også ta initiativ til samarbeid med høgare utdanningsinstitusjonar om forskning og utviklingsarbeid i faga i kulturskulen.

Kommunen har ansvar for at kulturskulen har lokale som er tilpassa undervisningstilboda, og kulturskulen skal kunne disponere andre kommunale undervisningslokale vederlagsfritt. Bjørnafjorden kommune bør på sikt vurdere om kulturskulen kan tilby friplassar og moderasjonsordningar for å sikre at barn og unge får like mogelegheiter til å ta del i tilboda i kulturskulen.

Nasjonale fagplanar går inn i rammeplanen. Det skal utarbeidast lokale fagplanar for alle faga som kulturskulen tilbyr. Dei lokale fagplanane skal ta omsyn til både nasjonale normer og lokale tilpassingar når det gjeld mål, innhald, organisering og vurdering. Skuleeigaren har ansvar for drift av kulturskulen og for å sikre at kulturskulen har eit system for kvalitetssikring av opplæringa.

2.2. Skuleleiaren sitt ansvar

Bjørnafjorden kulturskule har som mål å gjennomføre vedvarande arbeide med kvalitetssikring av dei tilboda som blir gjeve.

Skulen vil leggje til rette for pedagogisk utviklingsarbeid for å vidareutvikle faga ved kulturskulen. Døme på utviklingsarbeid kan vere pilotprosjekt for ulike måtar å organisere undervisninga på, bruk av digitale verktøy, produksjon av undervisningsmateriell og fleirkulturelle og tverrfaglege prosjekt. Kompetanseheving for lærarar gjennom systematisk kollegabasert samarbeid kan bidra til at læraren vidareutviklar eigen praksis og refleksjonskompetanse.

For å sikre ei kunnskapsbasert utvikling i skuleslaget er det behov for ytterlegare dokumentasjon og empiriske studiar knytte til innhald, arbeidsmåtar og vurdering i faga. Kulturskulelæraren og -leiaren

bør i større grad blir skulerte i utforsking og dokumentasjon av eigne praksiserfaringar, gjerne i samarbeid med høgare utdanning. Personalet ved kulturskulen bør ha mogelegheit til å ta del i regionale, nasjonale og fleirnasjonale fag- og forskingsnettverk. Gjennom å halde fram samarbeidet med kulturskulane kring Bergen ønskjer Bjørnafjorden kulturskule mellom anna å få på plass fagnettverk på alle faga vi tilbyr.

2.3. Samarbeid om elevane si læring

Kulturskulen har eit særleg ansvar for samarbeid med skuleverk, korps, kor, lag, foreiningar og frivillige og profesjonelle kunst- og kulturorganisasjonar. På den måten kan eleven møte ein heilskapleg arena for eiga kunstutfolding og bli verdsatt for kunnskapar og evner også utanfor kulturskulen. Eit læringsmiljø som oppmuntrar til deltaking i kulturelle fellesskap har mykje å seie for motivasjonen til eleven.

2.3.1. Samarbeid med dei føresette

Ein viktig faktor for at eleven skal lukkast er at både foreldre/føresette og lærarar er engasjerte og støttande og har forventningar til at barnet skal lære. Kontinuerleg kontakt mellom kulturskule og heim om elevens utvikling, trivsel, frammøte og øvingsinnsats er avgjerande for utviklinga og framgangen til eleven.

Elevar og føresette skal gjerast kjende med kva forventningar kulturskulen har til elevane sin innsats i dei ulike programma. Dei skal også gjerast kjende med kulturskulen sin læreplan for det aktuelle faget og kva slags undervisningstilbod dei kan vente. Dei krav og forventningar læraren har til resultat, betyr mykje for innsatsen og motivasjonen til eleven. Det skal utarbeidast tydelege og konkrete mål for kva eleven skal lære, og læraren må kunne diskutere og formulere kva som kjenneteiknar gode læringsprosessar. Læraren og dei føresette må saman motivere elevane til aktiv utfolding innanfor deira kunstfaglege virkefelt, også utanom den organiserte opplæringstida.

Den personlege, kunstnariske og handverksmessige veksten og meistringa til eleven er det viktigaste målet for opplæringa. Kulturskulelæraren må lære eleven å ta ansvar for eigen innsats i og mellom undervisningstimane. Metodar for å integrere treninga og øvinga til eleven i opplæringa bør vere eit prioritert tema i undervisninga. Samarbeidet med elevar og føresette om opplæringa kan stimulere utviklinga til eleven og lette oppfølginga i heimen. I løpet av skuleåret bør det gjennomførast ein til to utviklingssamtalar der læraren og eleven møtest saman med dei føresette og der eleven sin læringsprosess og læringsresultat, trivsel og innsats, er tema for dialog og vurdering.

Hovudarenaene for elevane si læring er undervisningstimane og heimearbeidet. Men læring går også føre seg i andre samanhengar. Å ta del i ulike samanhengar for formidling er ein viktig del av ein læringsprosess. Særleg blir motivasjonen styrkt når elevane får samhandle med andre som har kome

lenger enn dei sjølve. Elevane må få høve til å undre seg og eksperimentere, til å vere forskarar. Dei må få oppdage kunstnariske uttrykksmiddel og ta dei i bruk.

Elevmedverknad og motivasjon heng saman. Gjennom dialog mellom elevane og læraren, der elevane får vere med og leggje planar, utvikle evne til eigenvurdering, seie si meining om miljøet på kulturskulen, undervisninga og korleis dei lærer, får elevane mogelegheit til å verke inn på sin eigen læringsprosess.

2.3.2. Samarbeid om ei heilskapleg kunst- og kulturopplæring

Læreplanverket for grunnskulen appellerer til eit samarbeid mellom grunnskule og kulturskule i faga musikk og kunst og handverk. I tillegg til samarbeid om innhaldet i faga kan lærarane ved kulturskulen vere ein viktig ressurs for undervisninga i grunnskulen gjennom felles prosjekt. Kulturskulelærarar som arbeider i kombinerte stillingar mellom kulturskule og grunnskule eller vidaregåande skule, har særlege kunnskapar om den kunst- og kulturfaglege kompetansen til kulturskuleelevane. Ei heilskapleg kunst- og kulturopplæring kan ta vare på behova til dei ulike elevgruppene gjennom systematisk samarbeid og ressursbruk. I Bjørnafjorden kulturskule kan ein til dømes tilby songstunder til barnehagar, samarbeid med skular om framsyningar og kunstprosjekt, og tilbod som kan inkludere born med minoritetsbakgrunn. Det er også eit ønskje for kulturskulen og ha fleire lærarar i kombinasjonsstillingar der same lærar arbeider både i skule/barnehage og i kulturskulen.

Digitale verktøy kan vere formålstenlege for elevane sitt arbeid med kunstfaga. Elevane sin mediekvardag er prega av at mange typar kommunikasjon og uttrykksmåtar samverkar, til dømes bilde, lyd, design og verbalspråk. Det kan stimulere til kunst- og kulturprosjekt som tar vare på det tverrfaglege og sidestilte uttrykksformer. Læring gjennom digitale medium er ein stadig aukande aktivitet for barn og unge, og temaet bør også gå inn i undervisninga ved kulturskolane.

2.3.3. Vurdering for læring

Vurdering for læring inneber rettleiing, tilbakemeldingar til eleven og utviklingssamtalar med foreldre/føresette, der formålet er å skape best mogelege vilkår for eleven si utvikling. Arbeidet til kulturskulelæraren med vurdering i ulike fag og program bør styrkjast gjennom systematisk kompetanseheving.

Samanhengen mellom kunstnariske mål, kriterium, motivasjon og rettleiing bør synleggjerast. Målet er å utvikle ein god og framtidsretta vurderingskultur som er tilpassa det særpreget som kulturskulen har. På institusjonsnivå er det nødvendig med kontinuerleg vurdering av undervisningsformer og organisering og av alle støttefunksjonar som bidrar til å utvikle eleven.

2.4. Lærarrolla og profesjonen

«Lærarane avgjer ved sin veremåte både om elevane si interesse skal bestå, om elevane kjenner seg flinke og om deira iver skal vare ved.» (K06, Generell del)

Læraren sitt møte med eleven og eleven sitt møte med dei kunstnariske aktivitetane er det sentrale i kulturskulen. Kulturskulelæraren må vere medviten om dei mange rollene ein har som profesjonsutøvar: pedagog, utøvar, leiar av små og store grupper, organisator, prosjektleiar, koordinator, inspirator, kulturberar, vurderer og kollega.

Leiinga må leggje til rette for at lærarane får dele og kritisk vurdere yrkeskunnskapen sin. Dei må kunne beskrive og grunngi praksisen sin med eit felles fagspråk. Slik kan ulike kunnskapsformer i større grad kome til uttrykk og profesjonaliteten kan løftast fram, ikkje minst i kontakten med personar og institusjonar utanfor kulturskulen.

Den enkelte kulturskulen bør leggje vekt på og stimulere ulike kompetansar hos læraren. Desse kompetansane bør tolkast og reflekterast over, og dei bør leggjast til grunn for dialogar om arbeidsmiljø og læringsmiljø.

- Kunstfagleg kompetanse
- Didaktisk kompetanse
- Kommunikativ kompetanse
- Refleksjonskompetanse
- Relasjonskompetanse
- Leiarkompetanse
- Læreplankompetanse
- Vurderingskompetanse
- Yrkesetisk kompetanse

Kvaliteten på kulturskulen vil vere avhengig av at lærarane har ein arbeidssituasjon der dei kan utvikle seg som utøvarar av faget sitt. Læraren i rolla som aktiv utøvar er eit godt forbilde for elevane. Som del av profesjonsutviklinga er det avgjerande at både lærargruppe og leiing får opplæring i lokalt læreplanarbeid, slik at dei kan bidra i implementeringa av rammeplanen og dei aktuelle fagplanane.

2.5. Kompetansekrav for tilsetting i kulturskulen

1. For tilsetting i undervisningsstilling skal det normalt krevjast:

Høgare kunstfagleg utdanning i utøvande og/eller skapande kunstfag, tilpassa undervisningsoppgåvene for stillinga. Som minimum blir det kravd tre års kunstfagleg utdanning. Krav om praktisk-pedagogisk utdanning gjeld alle.

Alternativt:

Faglærerutdanning med minimum 120 studiepoeng kunstfag

Skuleeigaren kan i særlege tilfelle tilsette søkjarar som ikkje tilfredsstiller desse krava dersom dei kan dokumentere tilsvarande realkompetanse.

2. For tilsetting i leiarstilling i kulturskulen skal det krevjast same faglege kvalifikasjonar som ved tilsetting i undervisningsstilling. Leiarar skal ha minst tre års erfaring frå kulturskule og relevant leiarutdanning og/eller relevant leiarerfaring.

Skuleeigaren kan i særlege tilfelle tilsette søkjarar som ikkje tilfredsstiller desse krava dersom dei kan dokumentere tilsvarande realkompetanse.

2.6. Kvalitet i kulturskulen

Kvaliteten på undervisninga i kulturskulen bør evaluerast kontinuerlig. Skuleeigaren har ansvar for at det finst eit kvalitetssikringssystem for verksemda, og skuleleiaren har ansvar for å gjennomføre eit systematisk kvalitetssikringsarbeid. Arbeidet har som mål å bidra til å utvikle kulturskulen på alle målområda i rammeplanen. Viktige element i kvalitetsarbeidet kan vere:

Undervisnings- og læringskvalitet:

- Elevane sin eigeninnsats og aktivitet
- Tilhøvet mellom mål og realisering av dei ulike programma
- Undervisning, læringsprosessar og læringsmiljø
- Lærarkompetanse og kollegasamarbeid
- Pedagogisk utviklingsarbeid

Kvalitet i rammefaktorar:

- Rutinar for elevopptak
- Mengde undervisningstid og organisering av undervisninga
- Utstyr og lokalitetar
- Ressursbruk

Verksemdkvalitet:

- Samarbeid mellom heim og kulturskule
- Planar for kompetanseutvikling for lærarar og leiarar
- Samarbeid mellom kulturskule og eksterne kompetansmiljø
- Aktivitetsnivå, tal på konsertar, framsyningar og utstillingar
- Kulturskulen sitt system for kvalitetssikring
- Langsiktigheit i planlegging av verksemda
- Arbeidsmiljø
- Leiing
- Samarbeid mellom kulturskule og eksterne samarbeidspartnarar.

Mal for kvalitetssikringssystem finst i kapittel 4 i rammeplanen.

2.7. Lokalt utviklingsarbeid, læreplanarbeid og forskning

Kulturskulefeltet er eit relativt nytt profesjonsfelt som treng forskning og utviklingsarbeid for å utvikle kunnskap om skuleslaget. Det er viktig at kulturskulelærarane får støtte til å utvikle eigen praksis og til å drive fagleg-pedagogisk utviklingsarbeid. Det er avgjerande for utviklinga av skuleslaget at det er mogeleg for både lærargruppe og leiing å få etter-/vidareutdanning i læreplanarbeid for å bidra til å implementere ny rammeplan og tilhøyrande fagplanar, dessutan utarbeide lokale læreplanar for faga i kulturskulen i den enkelte kommunen.

Høgare kunstfaglege utdanningsinstitusjonar kan i samarbeid med praksisfeltet ta initiativ til og gjennomføre forskingsprosjekt og pedagogiske og kunstnariske utviklingsprosjekt. Vekta kan mellom anna liggje på nye arbeidsmåtar og organisering av undervisning, utvikling av nytt undervisningsmateriell, samarbeid om skapande og utøvande verksemd, tverrfaglege prosjekt, lokalt entreprenørskap og multimediale undervisningsformer.

Kapittel 3 - Fagplanane

3.1. Innleiing til fagplanane

Dette kapitlet inneheld fagplanar for dei tre fagfelt vi har i Bjørnafjorden kulturskule: musikk, dans, og visuelle kunsthøgskule. Som kunst- og kulturfag har dei mykje felles og er omtala etter same struktur. Faga har ulike tradisjonar som undervisningsfag, noko det er tatt omsyn til innanfor strukturen i dei enkelte fagplanane.

Dans og visuelle kunsthøgskule inneheld så mange ulike teknikkar/sjangrar at fagplanane i desse to faga ikkje har spesifisert læringsmål i utviklingsfasar, slik som musikkfaga har.

3.1.1. Opplæringsprogramma i kulturskulen

Breiddeprogrammet

Bjørnafjorden kulturskule er ein naturleg kompetanseleverandør i kommunen i kraft av ein høgt kvalifisert lærarstab og brei fagleg kompetanse. Det er viktig at mandatet til kulturskulen som lokalt ressurscenter blir gjort synleg for politikarar, andre institusjonar, frivillige organisasjonar og lokalsamfunnet rundt kulturskulen. Dette må vere utgangspunkt for kulturskulen som lokalt ressurscenter i kommunen (jf. 1.4. og 1.5.).

Hovudintensjonen med Breiddeprogrammet er ei utoverretta verksemd basert på samarbeid som femner breitt. Det bør primært gjennomførast i samarbeid med grunnskule, vidaregåande skule, SFO, barnehage og andre instansar som har barn og unge som målgruppe. Bjørnafjorden har per i dag ansvar for DKS-prosjektet *Os-tradisjonar*. Kulturskulen har også samarbeid med Os og Nore Neset skulekorps og tilbyr desse individuell opplæring til musikantane deira. I tillegg tilbyr kommunen dirigenttenester til skulekorps i Eikelandsosen Vi har også i samarbeid med Oseana kunst- og kultursenter starta opp med eit banebrytande konsept kalla *Friskunst*, kor alle skuleelevar får fleire møte med kunst og musikk i grunnskuletida. På sikt ønskjer også kulturskulen å styrkje samarbeidet med skular og barnehagar gjennom felles prosjekt og tilbod om kulturelle opplevingar. Det er også naturleg at Bjørnafjorden kulturskule spelar ei viktig rolle å inkludere personar med minoritetsbakgrunn.

Breiddeprogrammet vil også naturleg omfatte gruppetilboda ved kulturskulen, og fagplanar for *Musikk frå første stund*, *musikkbarnehage*, *kulturkarusell* og *kor* er omtala under breiddeprogrammet.

I Bjørnafjorden kulturskule vil tilbod innan breiddeprogrammet planleggjast og gjennomførast ut frå følgjande prinsipp:

- Bruke kunst og kultur som grobott for livskvalitet, fellesskap, deltaking, danning og meining.
- Styrke oppvekstmiljø og kjensle av å høyre til gjennom kunst og kultur.
- Leggje til rette for inkludering og fellesskap med vekt på mangfald, openheit og fleirfagleg/ tverrfagleg samarbeid.
- Arbeide med ulike arbeidsseminar, prosjekt, tema og arrangement med synleggjering og deling av resultat/visningar.
- Leggje til rette for oppleving, erfaring og aktivisering i ulike konstallasjonar av tid, rom og deltakarar.
- Styrke kulturelt entreprenørskap i lokalmiljøet.
- Bruke kunst og kultur i offentlege rom og i ein samfunnskontekst.

Organiseringa kan vere prosjekttretta, tverrfagleg eller kursbasert, eller som ulike gruppe- og ensembletilbod som varer ved frå år til år.

Kulturskulen kan tilby prosjekt/kurs som del av eit Breiddeprogram. Fagleg kvalitet og undervisningskvalitet i desse har som føresetnad ein viss storleik på gruppene. Dette kan til dømes vere:

- Kunstkarusellar, som kombinerer ulike kunst- og kulturuttrykk som visuell kunst, skapande skiving, teater, sirkus, handverk eller andre aktuelle fag i den enkelte kommunen. Kunstkarusellar vil gi elevane høve til å bli kjende med ulike kunstfag før dei søker opptak i Kjerneprogrammet. Tilboda vil fungere som «døropnarar»; dei speglar den heilskaplege kompetansen i den lokale kulturskulen og vil kunne bidra til auka rekruttering til kulturskule og kulturliv.
- Introduksjonskurs i eitt enkelt kunstfag for elevar som ønskjer å prøve ut ulike instrument eller ulike dansestilar osv.
- Spesialkurs innanfor tradisjonsrik kulturarv og smale tilbod.

Kjerneprogrammet

Kjerneprogrammet er hovudverksemda ved kulturskulen. Langsiktigheit er hovudprofilen i kjerneprogrammet. Programmet er for elevar som ønskjer å arbeide med kunstfaget over tid og er basert på progresjon, systematisk trening og eleven si utvikling gjennom ulike fasar. Opplæringa vil vanlegvis strekke seg over fleire år.

Kjerneprogrammet skal vere rekrutterande og førebuande for elevar som ønskjer å gå vidare til Fordjupingsprogrammet. Det skal også kunne førebu for vidare utdanning. Opplæringa blir delt inn i fasar som byggjer på kvarandre, og fasane seier noko om kor langt eleven har kome i faget.

Forventningsnormer. I dette omgrepet ligg ei generell beskriving av det læringsutbyttet ein kan vente at eleven har oppnådd i løpet av dei ulike fasane. Det blir beskrive i form av læringsmål i dei fem fagplanane og synleggjer forventningar om kvalitet og progresjon. Læringsmåla gjeld på tvers av ulike sjangrar/emne innanfor det enkelte faget. Til saman vil læringsmål, fasar, innhald og arbeidsformer i faget synleggjere og legitimere det langsiktige pedagogiske arbeidet.

I Bjørnafjorden kulturskule omfattar kjerneprogrammet den individuelle opplæringa i musikk, baseklassane i dans og dei visuelle kunstfaggruppene. Når ein på sikt får på plass fordjuping innan visuelle kunstfag vil baseklassane vere ein del av kjerneprogrammet slik det er på dans.

Dei individuelle føresetnadene til eleven vil bestemme progresjonen. Det er derfor ingen tidsplan knytt til dei ulike fasane.

Lokale læreplanar. I siste del av kapitel 3 finn ein fagplanar for dei ulike tilboda i Bjørnefjorden kulturskule. Læraren/kollegiet synleggjer her ein læringsgang der fagkomponentar byggjer på kvarandre, viser korleis ein time byggjer på tidlegare timar, korleis ein undervisningstermin leier til den neste osv.

Læringsstrategiar, progresjon i øvings-/treningsmengde og eigeninnsatsen til eleven står sentralt i Kjerneprogrammet. Læraren bør ta omsyn til den heilskaplege læringssituasjonen til eleven som ein naturleg del av undervisningsplanlegginga, både lære eleven fagstoffet og lære eleven å tileigne seg dette på ein mest mogeleg formålstenleg måte. Å få kjennskap til dei fritidsaktivitetane som eleven er involvert i utanom kulturskulen, kan gi viktig informasjon.

Fordjupingsprogrammet

Fordjupingsprogrammet er for elevar med særskilde føresetnader og interesser for den kunstnariske aktiviteten. Det blir stilt krav til sterk og målretta innsats. Fordjupingsprogrammet skal kunne førebu for høgare utdanning.

Programmet byggjer på Kjerneprogrammet, men er vesentleg styrkt med omsyn til undervisningstimal og innhald. Det blir planlagt som ein gang med fagleg progresjon. Det er ein føresetnad at læraren utnyttar familieengasjement, byggjer støtte- og kontaktnett rundt eleven og ser kva som trengst for den totale veksten til eleven. Spesielt viktig er det å gjere eleven medviten om ambisjonar og vidare val.

Elevane blir tatt inn etter søknad og opptaksprøver. Det er læraren som rår eleven til å søkje når tida er inne. Opptak til programmet blir bestemt av nivået til eleven, ikkje alder.

For å styrke kvaliteten i undervisningstilbodet eller for å få breiare tilgang til lærarkompetanse blir den enkelte kulturskulen oppmoda til å gå inn i eit samarbeid om å etablere Fordjupingsprogram (jf. 1.7). Det kan vere interkommunalt samarbeid, samarbeid med lokale kunst- og kulturmiljø, lag, programfag i vidaregåande skule eller høgare utdanning. Visuell kunst kan søkje om opplæringsplass på atelier hos ein profesjonell kunstnar. Programmet kan også omfatte nettbaserte tilbod for undervisning som ikkje er tilgjengeleg regionalt, om dei er fagleg eigna.

Kulturskulerådet anbefaler at den enkelte kulturskulen bør styrke undervisningstilbodet rundt enkeltelevar på vidarekome nivå i Kjerneprogrammet slik at dei blir potensielle søkjarar til Fordjupingsprogrammet. Undervisninga i alle program skal ha høg kvalitet. I alle program bør det utarbeidast lokale retningslinjer for deltaking og oppmøte.

3.1.2. Læraren i kulturskulen

Arbeidet som kulturskulelærar krev høg kompetanse og profesjonalitet og er sett saman av både faglege, didaktiske og menneskelege kvalifikasjonar (jf. 2.4.). Yrket føreset at læraren kan gå inn i roller som utøvande og skapande kunstnar, pedagogisk rettleiar, kunnskapsformidlar, omsorgsperson, kulturformidlar, relasjonsbyggjar og kollega på éi og same tid. Kompetanse kan

definerast som summen av praktiske ferdigheiter, kunnskapar, evne til refleksjon og personlege kvalitetar hos læraren (St.meld. nr. 11, s. 47).

Nokre utvalde lærarkompetansar frå kapittel 2 er utdjupa nedanfor.

Kunstfagleg kompetanse

Lærarar er viktige rollemodellar. Dei må derfor vere samspelspartnarar og utøve faget sitt i møte med elevane. Kulturskuleleiaren bør leggje til rette for at lærarane kan halde fram som utøvarar av faget sitt.

Kva kulturinnhald eleven skal gjerast kjent med, er eit sentralt spørsmål i undervisninga. Kulturskulelæraren kan oppleve eit dilemma mellom eleven sine interesser og ønske om innhald og sin eigen preferanse og ekspertise. Lærarkollegiet bør vedvarande drøfte spørsmålet om konsekvensane av ulike innhaldsval. Eleven må få møte eit innhald som har djupn og kvalitet og som er eigna til teknikktraining, utøving, utforming og refleksjon. Kulturskulelæraren har ansvar for å opne dører til rom som eleven ennå ikkje veit om, men samtidig byggje bru til den faglege horisonten til eleven.

Didaktisk kompetanse

Læraren i kulturskulen er ein reflektert praktisk som er i ein vedvarande utforsknings- og utviklingsprosess når det gjeld eiga undervisning. Det gjeld både planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisning der vekslinga mellom daglege praksiserfaringar og faglege og pedagogiske perspektiv gir viktige innspel til profesjonstenkinga. Ein dyktig lærar er opptatt av at elevane skal lære, klargjer mål og forventningar om innsats, organiserer undervisninga med tydeleg progresjon og læringsstøttande tilbakemeldingar.

Didaktisk arbeid på tvers av kollegiet er del av kulturskulen som ein lærande organisasjon, og eit vedvarande utviklingsarbeid bør kome til syne i arbeidsplanane til lærarane. Ein open delingskultur kan stimulere til auka utdanningskvalitet, tverrfagleg samarbeid, utprøving av nye arbeids- og læringsformer, dessutan betre kontinuitet og heilskap i det samla tilbodet i kulturskulen.

Relasjonskompetanse

Kontakten og interaksjonen mellom lærar og elev er ein av dei viktigaste faktorane for læring. Ein tillitsbasert relasjon er avhengig av den evna læraren har til å sjå kvar enkelt elev og møte elevane frå deira perspektiv. Det fremmer tryggle, glade, samarbeidsorienterte og motiverte elevar og inneber at elevane aktivt tør ta del i eigne læringsprosessar.

Å ta del i eit breitt utøvarmiljø på tvers av aldersgrupper og generasjonar er viktig og ofte avgjerande for å bli ein dyktig musikal, dansar osv. Dette gjer læraren til ein sentral kulturarbeidar som, så langt det lar seg gjere, må samarbeide med frivillige lag og organisasjonar. Det kan vere skulekorps, spelemannslag, danseringar, teaterlag, aspirantorkester, historielag mfl.

Dette gjeld i prinsippet alle nivå og program. Prosjekt med vekt på lokal historie, lokale handverkstradisjonar, musikk- og dansetradisjonar vil bidra til kjensle av meistring, lokal identitet og kjensle av å høyre til.

Yrkesetisk kompetanse

Å vere elev i kulturskulen inneber at elevane må eksponere seg, vise kva dei kan og ikkje kan,

uttrykke kjenslelivet sitt. Dette gjer eleven sårbar. Det inneber dermed eit spesielt yrkesetisk ansvar. Læraren må vere medviten om det asymmetriske tilhøvet mellom elev og lærar, sørgje for at elevane kjenner seg trygge i undervisningssituasjonen og at alle får oppleve glede og framgang. Lærarkollegiet bør tenkje over kva konsekvensar dei verdiane ein står for og er sett til å forvalte, bør få i form av handlingar og veremåte.

Når eleven er under myndighetsalder, har lærarane også eit etisk ansvar overfor foreldre/føresette. Dei må kome dei i møte, ta seg tid til å grunngi og forklare dei vala dei gjer.

For å trivast og yte sitt beste på arbeidsplassen er det avgjerande at ein kjenner seg verdsett, blir anerkjent og opplever respekt blant kollegaer og leiing. I praksis kan dette bety at kollegiet reflekterer over og drøftar veremåtar, normer og tradisjonar som eksisterer på arbeidsplassen. Her har alle eit ansvar. Yrkesetikk gjeld også overfor arbeidsgivaren. Som tilsett har ein eit formalisert mandat, ein rammeplan, stillingsinstruks m.m. Å vere konstruktiv i høve til desse rammene er ei vesentleg side ved lærarprofesjonaliteten.

Som lærar forvaltar ein faget. Ein har eit ansvar for å vidareføre tradisjonar, arbeide for statusen faget har i samfunnet og for å halde oppe fagleg kvalitet. Kunstfaget skal alltid ha ein solid kjerne av kunstnarisk kvalitet (Hanken 2004).

Lærar og leiing må i fellesskap og individuelt utvikle moralske kompass. Det inneber fire utfordringar som høyrer saman:

- 1) Lære å oppdage når ein står overfor ei etisk utfordring.
- 2) Utvikle evna til moralsk refleksjon, mellom anna å kunne sjå på konsekvensane av mogelege val.
- 3) Utvikle ein yrkesetisk motivasjon, det vil seie å vere villig til å ta moralsk ansvar i yrket.
- 4) Utvikle ein karakterstyrke som gjer at ein handlar i samsvar med si overtiding (Bergem 1996). Det er leiaren sitt ansvar å initiere og strukturere dette yrkesetiske arbeidet.

3.1.3. Lokalt utviklingsarbeid, læreplanarbeid og forskning

Det er ein føresetnad at det enkelte lærarkollegiet utarbeider lokale læreplanar som spesifiserer progresjon og innhald i undervisninga. Utgangspunktet for planane er læringsmåla, samtidig som ein tar omsyn til prinsippet om tilpassa opplæring for den enkelte eleven. Så langt det lar seg gjere, bør dette vere eit kollektivt arbeid der kollegaer gjennom dialog utviklar normer for kva som er god planlegging, god undervisning og god vurderingspraksis. Slik utviklar ein felles standardar. Dette vil vere eit viktig utviklingsarbeid for den enkelte kulturskulen som ledd i å stimulere til auka utdanningskvalitet. Gjennom ein slik praksis kan kulturskulelærarar frå både små og store kommunar ta del i utviklinga av profesjonen og i diskusjonen om kva krav og forventningar profesjonen deira skal medverke til i kulturskulen.

Utviklinga av profesjonalitet som kulturskulelærar tilseier at forskingsinformert og forskingsbasert undervisning må styrkjast kontinuerleg. Å ha lærarar med vidareutdanning på masternivå vil vere eit stort aktivum for den enkelte kulturskulen. Det er eit leiaransvar å sørgje for dette. Skuleleiaren bør formidle og oppdatere informasjon om kvar lærarane kan finne relevant forskning for faget sitt og stimulere til utprøving, publisering og deltaking i fagkonferansar og forskingsnettverk, dessutan

samarbeid med universitets- og høgskulesektoren.

3.1.4. Eleven i kulturskulen

Livskompetanse

I ei tid der unge lett kan gå inn i rolla som passive forbrukarar, får kunstfagopplæringa ein sentral plass. Ved å leggje vekt på kognitiv, emosjonell og motorisk trening, trening av merksemd og utvikling av sjølvuttrykk, vil opplæringa kunne medverke til produktive menneske. I kulturskulen vil elevane utvikle leiareigenskapar og kommunikasjonsevne, lære problemløysing og lagarbeid.

Kulturarven er ein grunnleggjande faktor i utviklinga av livskompetansen til eleven. Gjennom kjennskap til fortida blir barn og unge rusta til å meistre utfordringar i nåtid og framtid. Kvart kulturelt uttrykk står i ein historisk samanheng, det har vakse fram på bakgrunn av tidlegare kulturuttrykk og har perspektiv både bakover og framover. Gjennom kunnskap om det som har vore, vil eleven oppleve seg sjølv som ledd i ei kjede, noko som inneber ei utviding av horisonten og er ei side ved identitetsdanning. Atterskape og skape sitt eige vil kunne bidra til å auke menneskekunnskapen hos eleven – om seg sjølv og om andre.

Mennesket som utgangspunkt

Barn og unge lærer i samhandling med kompetente lærarar og medelevar. Dei har alle mogelegheiter for utvikling buande i seg. Rolla til læraren er å leggje til rette for dette og gi dei mogelegheiter til å utforske og oppdage kunstnariske uttrykksmiddel, gi dei mogelegheiter til å meistre desse uttrykksmidla og ta dei i bruk. Deretter gjere det mogeleg for elevane å bruke uttrykksmidla til eiga formidling og skapande verksemd. Utgangspunkt og sentrum for opplæringa må vere mennesket. Som lærar kan ein gjennom gode samtalar rettleie eleven til å resonnerer og reflektere over eigne handlingar, erfaringar, uttrykksmåtar og kunstopplevingar og også korrigerer eigne handlingar.

Av og til vil elevar slutte i kulturskulen. Å forstå tenkjemåten til eleven blir viktig, prøve å forstå situasjonen han eller ho er i og dei mål og ønske eleven har. Det kan også finnast årsaker som eleven ikkje har herredømme over. Kanskje skal eleven rettleiast over på eit anna kunstfag. Det er viktig å ha ein god dialog med foreldre/føresette. I tillegg bør det vere eit tett samarbeid mellom kulturskulen og skulekorps/barne- og ungdomsorkester/lag/organisasjonar som eleven er ein del av. Saman bør ein lage sikringsnett for å fange opp elevar som er i ferd med å gi opp.

Fadderordning

Læringsmiljøet kan styrkjast gjennom godt organiserte fadderordningar der eldre elevar har ansvar og konkrete oppgåver overfor yngre elevar. Dette er utviklande for begge partar. Oppgåvene kan vere å øve/trene saman med elevane, vere ansvarleg for faggrupper, arrangere framføringar o.l.

Barn og unge med særlege behov

Kulturskulen skal kunne ta mot og leggje til rette undervisning for unge med særlege behov. Tilrettelegginga kan gjelde rettleiing i val av program og kunstfag, sosiale og pedagogiske løysingar. Barn med særlege behov kan trenge spesialpedagogar, kunst-/musikkterapeutar og anna fagpersonale som kan bidra til å leggje til rette undervisninga i samarbeid med kunstfaglærarane. Arbeid med kunstuttrykk har vist seg å vere til god hjelp for traumatiserte barn. Samarbeidet kan utviklast inn mot grunnopplæring, SFO, helsesøster, barnevern, flyktningteneste, sjukehus, psykolog

og sosialetat. Foreldre/føresette er ein viktig samarbeidspart. Kulturskuleleiaren og kulturskuleeigaren har eit viktig ansvar.

Samarbeid med foreldre/føresette

Jf. 2.3.1. Foreldre og andre føresette er dei viktigaste samarbeidspartnarane for læraren. Eit godt tiltak kan vere å samle foreldre/føresette i starten av kulturskuleåret til informasjon om verdien av kunstoppplæring, rammeplan, årshjul, prosjektplanar, organiseringsmodellar og undervisningsplanar. Dei treng god informasjon om korleis dei best kan hjelpe barnet heime.

3.1.5. Kunnskap i kulturskulen

Eit vidt spekter av språk

Kunst- og kulturfaga representerer eit vidt spekter av språk. Desse fortel oss noko ved at dei vekkjer eit utal av tankar, assosiasjonar og idear. Når vi spelar, dansar, formar, skriv og dramatiserer, kommuniserer vi med kvarandre ved å lytte, førestelle oss, lese symbol og tolke teikn. I kunstoppplæringa ligg kunnskapen først og fremst i det elevane gjer, i å trene ferdigheiter, men også i teoriar og forklaringar, i erfaringar og refleksjonar.

Indre førestellingar er ein nøkkel til sjølvutvikling, og innsikta som blir uttrykt, er universell. Fordi kunst- og kulturuttrykk er skapt av eit menneske og formidla til eit anna, kan det ha sterke element av menneskekunnskap. Det rører ved grunnvilkår ved tilværet (jf. 1.2.) og gjer kunstfaga grunnleggjande i oppsedinga av barn og unge.

Kroppsdimensjonen i kunstoppplæringa

Oppplæring i kunstfaga er i høg grad knytt til kroppen: kroppsbruk, kroppsleg medvit, kroppsleg minne, rytmeikk, fysisk handtering av instrument, bruk av sanseapparat i heile kroppen. Å utforske rørsler, tyngdepunkt, balanse og styrke i kroppen er sentralt. Kropp og medvit står i eit nært forhold til kvarandre. Medvit om kroppsbruk som er naturleg og som førebyggjer overbelastning, må få rikeleg plass i oppplæringa.

Kunstnarisk kvalitet

Kulturskulen må forankrast tydeleg i kunstnariske mål. Kunstnarisk kvalitet vil kunne definerast ulikt frå kunstfag til kunstfag: kvalitet på den kunstnariske utføringa, kvalitet på formidlinga, kvalitet på den enkelte undervisningstimen, kvalitet på produksjonen og kvalitet på elevens eigen innsats (jf. 2.6.).

Eit viktig diskusjonstema for lærarar og leiarar er derfor kva føresetnader som må vere til stades i arbeidet mot kunstnarisk kvalitet. Lærarane ved kulturskulen skal ha både pedagogisk kompetanse og eit høgt kunstnarisk nivå (jf. 2.5.) I tillegg bør elevane oppleve samarbeid med profesjonelle kunstinstitusjonar og profesjonelle utøvarar utanfor kulturskulen. Slik kan dei tileigne seg normer for kvalitet.

Kunst- og kulturfaga er utstyrsfag, dvs. at ein føresetnad for å utøve faga på høgt nivå er knytt til godt utstyrte undervisningsrom og god kvalitet på utstyr, salar, scener, instrument og verktøy. Dette blir utdjupe i dei enkelte fagplanane. I samband med bygginga av Os U aktiv, nytt danselokale i Os næringspark og tilsvarande i det nye fleirbrukshuset i Eikelandssosen er ein i gong med å legge til rette for gode undervisningsrom for kulturskulen. Behov for eigne kulturskulerom er også spelt inn i

samband med bygging av ny ungdomsskule i Eikelandssosen. Målet er å ha fleire lærarar på jobb samstundes på same stad for å kunne betre samarbeidet på tvers av dei ulike kulturskulefaga.

Gode arbeidsrutinar

Det er viktig å hjelpe elevane til å etablere formålstenlege og sjølvstendige måtar å øve eller trene på. Det inneber å kunne planleggje. Når? Kva? Korleis? Det inneber vidare hjelp til fysisk oppvarming, mental oppvarming, teknisk trening, innstudering, memoreringsarbeid, kartlegging av krevjande utfordringar, vurdering av eigen framgang og innsats. Dette kjem igjen som læringsmål i fagplanane.

3.1.6. Vurdering for læring

Alle elevar har behov for å få konkrete tilbakemeldingar som støttar personleg og fagleg utvikling. Dette er formålet med vurdering for læring. God rettleiing undervegs i prosessane er ein av dei viktigaste faktorane for god læring (Hattie 2014). Vurderinga kan vere individtilpassa eller gruppetilpassa. Det er viktig å gi informasjon om læringa og utviklinga i gruppa og hos den enkelte eleven til både elevar og foreldre/føresette. Foreldre/føresette bør oppmodast til å ta del i utviklingssamtalane i Kjerneprogrammet og Fordjupingsprogrammet.

Elevane må trenast i å reflektere og stille spørsmål – då kan undervisning og læring spele på lag. Vurdering som ledd i elevane si læring og utvikling bør vere eit vedvarande diskusjonstema i lærarkollegiet. Det må skapast ein gjennomtenkt tilbakemeldingskultur som byggjer på prinsipp om vurdering for læring.

Vurdere er å bedømme, klassifisere, analysere, å gje verdien eller kvaliteten på bakgrunn av ein kvalitetsstandard.

Vurdering som didaktisk fenomen. Følgjande spørsmål er sentrale: Kva? Korleis? Kvifor? Kven? Når? Kvar?

Vurdering som læring. Elevane blir øvde i å vurdere seg sjølv (eigenvurdering) og å vurdere og gi tilbakemelding til kvarandre (elevrespons).

Summativ vurdering/vurdering av læring. Denne forma for vurdering blir gjort etter ein avslutta læringsgang. Læraren gjev informasjon om resultatet/produktet av læringa, eller lærarar og elevar summerer dette saman. Vurderinga tar utgangspunkt i definerte kriterium og læringsmål.

Formativ vurdering/vurdering for læring. Eleven får rettleiande og læringsstøttande tilbakemeldingar undervegs i prosessen. Rettleiinga kan vere individ- eller grupperelatert. Læraren forklarar, viser og korrigerer. Vurdering for læring kan ha form som utviklingssamtalar med dialog og refleksjon som sentrale element og der elevmedverknad og eleven sitt eige ansvar er viktige aspekt.

Ulike vurderingsformer er konkretiserte i dei enkelte fagplanane.

Vurdering av undervisning. Formålet med denne typen vurdering er å drøfte i kva grad kulturskulen lukkast i å ta vare på måla for opplæringa. Ein styrkt vurderingskultur i personalet vil bidra til at profesjonen er i utvikling. Han er med på å styrke læraren si undervisning, hjelper til med fagleg utvikling og gjev inspirasjon samstundes som han kan initiere fagleg-pedagogisk utviklingsarbeid i kulturskulen. Kulturskulen bør ha rutinar for systematisk kollegarettleiing.